

SCENARIUSZ LEKCJI
“LUBELSCY PRZEMYSŁOWCY”
REALIZOWANEGO PRZEZ
STOWARZYSZENIE ANTHILL
W RAMACH PROJEKTU
“POD LIPKAMI”.

POD LIPKAMI

1. KRÓTKI OPIS

Miasto Lublin posiada długą historię, która tworzona jest przede wszystkim przez jego mieszkańców. Całkiem pokątną grupą, dzięki której nasze miasto szybko rozwinęło się gospodarczo w wieku XIX i na przełomie XIX i XX mieli lubelscy przemysłowcy. Warto, żeby mieszkańcy Lublina wiedzieli, kim byli, czym się zajmowali i jakie ślady po swojej działalności zostawili. Na cmentarzu komunalnym na ul. Lipowej spoczywa zdecydowana większość z nich, dlatego też nasz spacer rozpoczynamy właśnie w tym miejscu.

ORGANIZATOR:

FINANSOWANIE:

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PATRONAT:

PARTNER:

PARTNERZY MEDIALNI:

2. CELE LEKCJI:

- zaznajomienie z biografiami lubelskich przemysłowców,
- zainteresowanie historią Lublina,
- zwrócenie uwagi na ważne obiektyw przestrzeni miejskiej,
- kształtowanie postawy szacunku dla osób i ważnych miejsc,
- rozwijanie umiejętności uważnego słuchania i spostrzegawczości.

3. CZAS TRWANIA: 2H

- 1,5 godziny

4. WIEK:

- od 6 klasy szkoły podstawowej

ORGANIZATOR:

FINANSOWANIE:

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PATRONAT:

PARTNER:

PARTNERZY MEDIALNI:

5. PRZEBIEG LEKCJI:

- **Brama przy wejściu na teren cmentarza rzymskokatolickiego na Lipowej**

Wprowadzenie do spaceru i krótki opis historii tego jednego z najcenniejszych cmentarzy w Polsce. Powstał około 1794 roku. Ma on wielonarodowy i wielowyznaniowy charakter, można na nim zobaczyć wiele nagrobków będących cennymi dziełami sztuki rzeźbiarskiej. Na lubelskiej nekropolii spoczywają ludzie zasłużeni dla miasta czy kraju. Część północna cmentarza kryje w sobie cmentarz ewangelicki. Szczególnie spośród wyznawców protestantyzmu wywodzi się najliczniejsza grupa przemysłowców.

- **Nagrobek rodziny Vetterów**

Karol Rudolf Vetter Pochodził z niezamożnej rodziny ewangelików reformowanych wywodzącej się z Leszna. W 1829 roku zamieszkał w Warszawie, gdzie praktykował w jednym z browarów. Po zakończeniu powstania listopadowego przeprowadził się na Lubelszczyznę. W 1844 roku za okazijną cenę kupił zabudowania dawnego kościoła św. Kazimierza i klasztoru reformatów w Lublinie i założył w jego miejscu najpierw destylarnię wódek, a potem browar.

Odnosił szybko sukces dzięki produkcji zdobywającego coraz większe uznanie piwa dolnej fermentacji. W ciągu kilku lat rozbudował i zmodernizował swoje zakłady cały czas je unowocześniając. Na początku lat 80. XIX wieku jego przedsiębiorstwo należało do największych wytwórni alkoholi na Lubelszczyźnie.

Karol Rudolf Vetter aktywnie udzielał się w Lubelskim Towarzystwie Dobroczynności. Był także aktywnym członkiem lubelskiego zboru kościoła ewangelicko-reformowanego. Przez wiele lat przewodniczył kolegium kościoła ewangelicko-reformowanego w Lublinie.

Z małżeństwa z Szarlotą Julią Mende miał czworo dzieci: Augusta, Juliusza, Kazimierę i Karolinę. Jego synowie byli znanymi lubelskimi przemysłowcami i filantropami.

August Vetter - szczególnie interesował się rozwojem szkolnictwa handlowego w Lublinie. Był honorowym członkiem Towarzystwa Pomocy dla Szkoły Handlowej w Lublinie. W 1904 roku został prezesem Rady Opiekuńczej Szkoły Handlowej w Lublinie i funkcję tę pełnił do śmierci. Położył duże zasługi przy budowie gmachu Szkoły Handlowej. Dzięki jego staraniom szkoła była pierwszą placówką oświatową w Królestwie Polskim, która otrzymała zgodę władz carskich na nauczanie w języku polskim. August Vetter był również członkiem-założycielem Kasy Pożyczkowej Przemysłowców Lubelskich oraz członkiem zarządu Towarzystwa Kredytowego Miejskiego. Przeznaczał datki pieniężne na starców i kaleki, fundował zapomogi dla ubogich uczniów Szkoły Handlowej, dokonał zapisów znacznych sum i cennych darów w naturze dla różnych osób i instytucji.

• Grób Emila Plage

W 1897 roku odkupi od ojca fabrykę. W dwa lata po przejęciu dokonał dalszej jej rozbudowy. Do prowadzenia zmodernizowanego zakładu na przedmieściach Lublina w dniu 2 stycznia 1899 roku Emil Plage zawarł spółkę z inżynierem Teofilem Lańkiewiczem. Spółka została zawieszona na okres 10 lat pod firmą „Zakładów Mechanicznych E. Plage i T. Lańkiewicz” w Lublinie. W 1906 roku Emil Plage założył pierwszy zakład rektyfikacji spirytusu w Lublinie pod nazwą Rektyfikacja Lubelska. W 1908 r. zastosował w niej nowy sposób wyrobu spirytusu – produkcję z melasy. W 1948 roku zakład ten został upaństwowiony i funkcjonuje jako Polmos Lublin

• Grób Roberta Moriza

Robert przeniósł się do Lublina, gdzie podjął pracę kotlarza u swojego krewniaka, Józefa Przybylskiego, który od 1835 roku prowadził warsztat kotlarski przy Krakowskim Przedmieściu 69. Ożenił się z córką Przybylskiego – Elżbietą – i objął szefostwo nad zakładem. Po śmierci żony ożenił się powtórnie – z wdową po Bairdzie – Antoniną z Lubowieckich, współwłaścicielką wytwórni narzędzi rolniczych przy placu Targowym.

• Grób Adolfa Fricka

Był współwłaścicielem Browaru Frocków. Sponsor pawilonu lubelskiego na wystawie rolniczo-przemysłowej w Warszawie, pomysłodawca i współzałożyciel Kasy Przemysłowców Lubelskich, pomysłodawca i współzałożyciel Towarzystwa Kredytowego Miejskiego, fundator teatru Osterwy, pomysłodawca wodociągów miejskich.

• Grób Juliusza Vettera

Po śmierci ojca w roku 1883 Juliusz razem ze starszym bratem Augustem Vetterem stał się dziedzicem fortuny i zakładów ojca. W 1892 bracia uruchomili słodownię, wprowadzili do browaru maszyny parowe, a wkrótce rozbudowali go o przejęty browar Fricków. Po śmierci Augusta Juliusz stał się jedynym właścicielem tych przedsiębiorstw. W 1912 nabył od Baczewskich dobra Jabłonna. Prowadził także działalność filantropijną, skupiającą się zwłaszcza na edukacji młodzieży. Czynił starania zmierzające do zorganizowania w Lublinie szkoły rzemieślniczej.

- **Grób Wacława Moritza**

Otrzymał staranne wykształcenie w szkołach w Saksonii. Po powrocie do Lublina przystąpił do pracy w ojcowskiej fabryce, ale dopiero w 1893 roku został współnikiem, a potem głównym właścicielem. Pierwszą rzeczą, którą zrobił było unowocześnienie zakładu, na co zaciągnął dużą pożyczkę. Dzięki temu zatrudniono pięćdziesięciu robotników, którzy produkowali sieczkarnie bębnowe, młockarnie, maneże i inne narzędzia rolnicze. Rosnące zapotrzebowanie na narzędzia rolnicze narzuciło konieczność zwiększenia produkcji, co z kolei ograniczone było stosunkowo niewielką powierzchnią fabryki przy Krakowskim Przedmieściu. Zapewne to, oraz coraz wyższe ceny parcel w tej części Lublina, zmusiły Moritza do szukania miejsca na nową fabrykę. Wybór padł na parcelę w widłach Bystrzycy i Czerniejówki, która została zakupiona w 1899 roku.

- **Grób rodziny Hessów**

W Lublinie przy ulicy Ruskiej uruchomił zakład, w którym początkowo naprawiał wagi, a później zaczął również ich produkcję, korzystając z doświadczeń amerykańskich. W 1878 roku zakupił plac przy ulicy Lubartowskiej, gdzie wybudował obiekt, w którym w 1879 roku uruchomił fabrykę wag. Zakład prowadził pod firmą Fabryka Wag „W. Hess” w Lublinie. Dziesięć lat później fabryka zatrudniała już 30 robotników i wyprodukowała 1150 wag. Oprócz wag dziesiętnych, setnych i stołowych, produkowano także wagi wagonowe, wozowe, bagażowe, ciężary i imadła. W fabryce było zatrudnionych ponad 340 robotników. Wyroby sprzedawano nie tylko w Królestwie Polskim, ale również w całej Rosji. Fabryka posiadała filie w Berdyczowie, Białymstoku, Smoleńsku oraz, od 1910 roku, w Jekaterynosławiu, którą kierował początkowo najstarszy syn Hessa, Wilhelm, a później jego zięć Klemens Borowski.

- **Grób rodziny Krausse**

Drewniany młyn tatarski odstąpiony został w 1874 roku przez E. Grafa i Kuleszę – Edwardowi i Henrykowi Krausse, wcześniej właścicielom młyna w Kozienicach. Nowi właściciele, poczynając od roku 1880, wybudowali w miejscu starego, bardzo nowoczesny, na owe czasy, młyn wodno-parowy (wspomagany turbiną o mocy 200 KM), według planów firmy Ganz et Comp. z Budapesztu. Turbina była sprzężona z maszyną parową wspomagającą napęd młyna – stąd nazwa młyna wodno-parowy; w rezerwie na wypadek awarii był silnik elektryczny.

- **Budynek Towarzystwa Kredytowego Miejskiego**

ul. Ogrodowa 1- miejsce usytuowania pierwszej instytucji miejskiej udzielających kredytów hipotecznych. Pomysłodawcą i współzałożycielem był Adolf Frick. Dzięki instytucji wystartowały inwestycje przemysłowe w drugiej połowie XIX w.

- **Budynek Grand Hotel**

Dawna siedziba Kasy Przemysłowców Lubelskich. Miejsce usytuowania pierwszej instytucji miejskiej udzielających kredytów i pierwsza instytucja udzielająca kredytów inwestycyjnych. Pomysłodawcą i współzałożycielem był Adolf Frick. Dzięki instytucji wystartowały inwestycje przemysłowe w drugiej połowie XIX w.

- **Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie**

Miejsce powstania Muzeum Lubelskiego, dzięki współfinansowaniu przemysłowców lubelskich. Naprzeciwko znajdowała się mieszkanie Hieronima Łopacińskiego.

- **Pałac Parysów**

Jedno z miejsc w których działało Lubelskie Towarzystwo Dobroczynności

- **Zespół Szkół Ekonomicznych im. A. i J. Vetterów w Lublinie**

Miejsce działalności Augusta i Juliusza Vetterów.

- **Dawna słodownia Vetterów na ul. Misjonarskiej**

Dawniej miejsce usytuowania Browaru Juliusza i Adolfa Fricków. Po przejęciu browaru przez Vetterów, miejsce usytuowania tymczasowego szpitala dla osób zakażonych tyfusem. Obecnie ruiny słodowni Vetterów.

ORGANIZATOR:

FINANSOWANIE:

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PATRONAT:

PARTNER:

PARTNERZY MEDIALNI:

ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

Antonina Grygowa (1898 – 1980)

ORGANIZATOR:

FINANSOWANIE:

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PATRONAT:

PARTNER:

PARTNERZY MEDIALNI:

Ś. p. Adolf Frick.

(1846 – 1891)

ORGANIZATOR:

FINANSOWANIE:

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PATRONAT:

Lubelski
Wojewódzki
Konserwator
Zabytków

PARTNER:

PARTNERZY MEDIALNI:

Hieronim Łopaciński (1860 – 1906)

ORGANIZATOR:

FINANSOWANIE:

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PATRONAT:

PARTNER:

PARTNERZY MEDIALNI:

Mieczysław Biernacki (1862 – 1948)

ORGANIZATOR:

FINANSOWANIE:

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PATRONAT:

PARTNER:

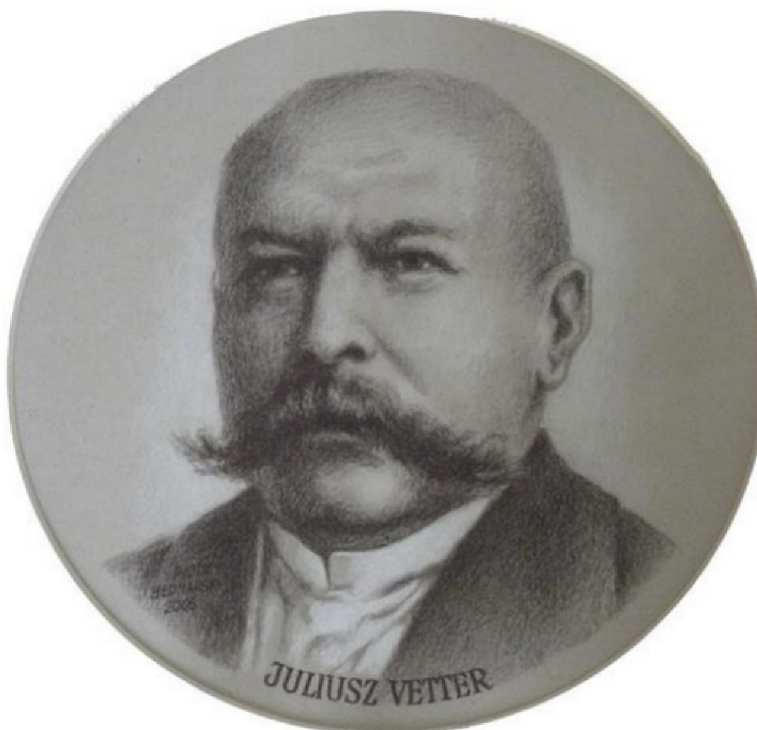

PARTNERZY MEDIALNI:

(1847 – 1907)

(1853 – 1917)

ORGANIZATOR:

FINANSOWANIE:

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

PATRONAT:

PARTNER:

PARTNERZY MEDIALNI:

